

**Інформаційна довідка
до проекту Закону України
«Про внесення змін до статті 263-1 Кримінального кодексу України щодо
декриміналізації виготовлення в умовах воєнного стану з метою
виконання бойових завдань, пов'язаних із захистом національного
суверенітету та територіальної цілісності України, бойових припасів,
вибухових речовин та вибухових пристроїв»
(реєстр. № 12026 від 10.09.2024 р.)***

Анотація. В Інформаційній довідці проаналізовано положення проекту Закону України «Про внесення змін до статті 263-1 Кримінального кодексу України щодо декриміналізації виготовлення в умовах воєнного стану з метою виконання бойових завдань, пов'язаних із захистом національного суверенітету та територіальної цілісності України, бойових припасів, вибухових речовин та вибухових пристроїв» (реєстр. № 12026 від 10.09.2024 р.) (далі – законопроект), розглянуто питання звільнення військовослужбовців від кримінальної відповідальності за виготовлення бойових припасів, вибухових речовин та вибухових пристроїв в умовах воєнного стану.

За результатами аналізу визначено наявні ризики законопроекту.

Ключові слова: декриміналізація, правовий режим воєнного стану, виконання бойових завдань, боєприпаси, вибухові речовини, вибухові пристрої, кримінальна відповідальність.

Вступна частина. Законопроект розроблено з метою запровадження збалансованого підходу у вирішенні питання забезпечення військовослужбовців сил безпеки та сил оборони України боєприпасами та вибуховими засобами в умовах ведення бойових дій за наявності їх гострої нестачі за допомогою самостійного виготовлення. Пропонується внести зміни до частини 4 статті 263-1 Кримінального кодексу України (далі – КК України) та до частини 6 статті 3 Закону України «Про правовий режим майна у Збройних Силах України» щодо декриміналізації виготовлення боєприпасів та вибухівки в умовах воєнного стану з метою виконання бойових завдань, пов'язаних із захистом національного суверенітету та територіальної цілісності України.

З огляду на викладені в законопроекті пропозиції, вважаємо за доцільне зазначити такі ризики його положень.

Основна частина.

Назва законопроекту не відповідає його змісту, що не узгоджується з вимогами частини другої статті 37 Закону України «Про правотворчу діяльність». Так, декриміналізація як напрямок кримінально-правової політики полягає у виявленні передбачених кримінальним законом форм індивідуальної поведінки, які не є суспільно небезпечними, визнанні недопустимості, неможливості й недоцільності їх подальшої кримінально-правової заборони. Основною підставою декриміналізації діянь є їх нездатність заподіювати істотну шкоду об'єктам кримінально-правової охорони.

Запропоновані зміни не стосуються декриміналізації, а спрямовані на запровадження правових підстав звільнення від кримінальної відповідальності військовослужбовців за самостійне виготовлення боєприпасів, вибухових речовин та вибухових пристроїв, вчинене в умовах воєнного стану з метою

виконання бойових завдань, пов'язаних із захистом національного суверенітету та територіальної цілісності України.

Сформульовані в пояснювальній записці завдання законопроекту (збереження життя і здоров'я захисників України; сприяння забезпеченню військовослужбовців сил безпеки і сил оборони України боєприпасами, вибуховими речовинами та вибуховими пристроями для безпілотних літальних апаратів і авіаційних комплексів, патронами до стрілецької зброї, необхідними для виконання бойових завдань, пов'язаних із захистом національного суверенітету та територіальної цілісності України) не корелюються з положеннями частини першої статті 1 КК України, відповідно до якої завданням кримінального закону є правове забезпечення охорони прав і свобод людини і громадянина, власності, громадського порядку та громадської безпеки, довкілля, конституційного устрою України від кримінально-протиправних посягань, забезпечення миру і безпеки людства, а також запобігання кримінальним правопорушенням).

Детермінантою поширення кримінальних правопорушень у виді незаконного виготовлення вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи вибухових пристроїв та, як наслідок, кримінальних правопорушень, пов'язаних з їх застосуванням або використанням, стала збройна агресія Російської Федерації проти України.

Відсутність кримінальної відповідальності за незаконне виготовлення бойових припасів, вибухових речовин чи вибухових пристроїв без належного порядку отримання дозволу може поставити під загрозу життя і здоров'я невизначеного кола осіб та не враховує цілу низку факторів та ризиків, що можуть виникати за наслідками такого становища.

Попри нагальну потребу в забезпеченні боєприпасами Збройних Сил України, у законопроекті не враховано той факт, що кустарне виробництво боєприпасів та подальше їх використання несе значні ризики для безпеки особового складу того чи іншого бойового підрозділу, може призвести до випадкових масштабних втрат людських ресурсів в обстановці бойового зіткнення із супротивником внаслідок загрози непередбачуваної детонації таких боєприпасів або вибухівки з причин порушення технологій їх виробництва тощо.

Законопроект не враховує положення низки Постанов Кабінету Міністрів України, зокрема: «Про затвердження Порядку проведення випробувань зразків озброєння та військової техніки» від 17 лютого 2021 року № 159, «Про затвердження Порядку розроблення, освоєння та випуску нових видів продукції оборонного призначення, а також припинення випуску існуючих видів такої продукції» від 3 березня 2021 року № 234, «Про затвердження Порядку здійснення контролю за якістю товарів, робіт і послуг оборонного призначення на всіх етапах їх розроблення, виробництва, модернізації, ремонту та утилізації, а також за цільовим використанням коштів» від 28 липня 2021 року № 781, «Про реалізацію експериментального проекту щодо виробництва, закупівлі та постачання боєприпасів до безпілотних систем та бойових частин безпілотних систем» від 21 липня 2023 року № 763.

Нормативно-правові акти уряду України доповнює Інструкція про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв

вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів, затверджена Наказом Міністерства внутрішніх справ від 21 серпня 1998 року № 622.

Аналіз вказаних нормативних актів засвідчує, що виробництво зброї, боєприпасів та вибухових речовин потребує з боку виробників отримання відповідних дозволів, навіть попри запровадженій в Україні правовий режим воєнного стану. За таких умов, існує ризик зловживання повноваженнями при видачі дозволів на виготовлення таких боєприпасів або вибухівки.

За наслідками схвалення законопроекту виникатимуть серйозні ризики, пов'язані з державним контролем за обігом та зберіганням боєприпасів і вибухівки, оскільки децентралізація такого виробництва значно ускладнює перевірку дотримання виробниками стандартів та виконання ними сертифікаційних вимог щодо якості й подальшого призначення боєприпасів, їх поширення та використання.

Також у пояснювальній записці до законопроекту відсутні статистичні дані щодо поширеності випадків притягнення до кримінальної відповідальності та призначення покарання за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого статтею 263-1 КК України.

Пункт 3 Розділу II законопроекту потребує конкретизації в частині доручення Кабінету Міністрів України щодо переліку нормативно-правових актів, що потребуватимуть змін (відповідно до вимог частини восьмої статті 90 Регламенту Верховної Ради України).

Висновок. Законопроект потребує доопрацювання та одночасного узгодження з положеннями чинного законодавства в частині запровадження спрощеної процедури дозвільного характеру щодо здійснення діяльності з виробництва військовослужбовцями Збройних Сил України, інших військових формувань та правоохоронних органів боєприпасів, вибухових речовин та вибухових пристроїв (для безпілотних літальних апаратів і авіаційних комплексів, патронів усіх калібрів до стрілецької зброї).

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

** Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*